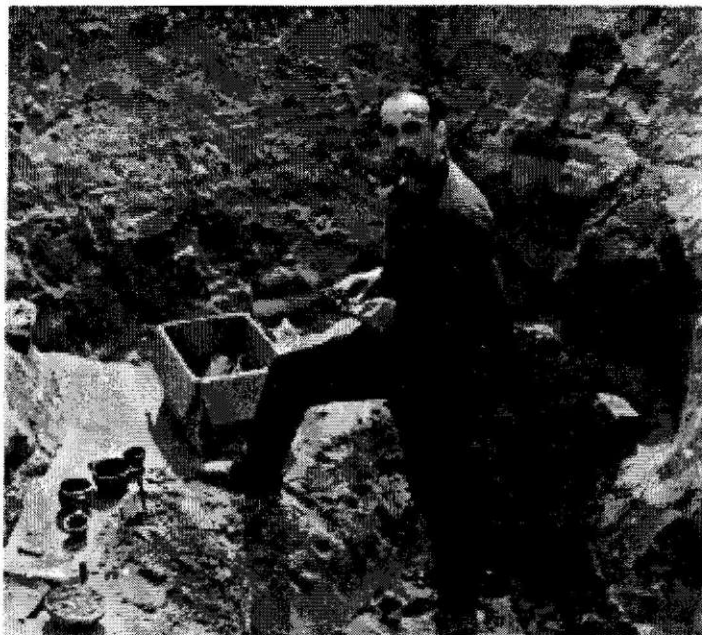

Jerzy Tomasz Nowiński

BOGDAN KRES

W trakcie przygotowywania do druku niniejszego tomu „Rocznika Lubuskiego” mijają dwie rocznice związane z osobą dra Bogdana Kresa: 65 rocznica urodzin oraz 40 rocznica rozpoczęcia działalności naukowej.

Bogdan Kres urodził się 14 listopada 1932 r. w Bydgoszczy, w rodzinie inteligentckiej. Studia wyższe rozpoczął w 1954 roku na studium historii materialnej Uniwersytetu Poznańskiego, pod kierunkiem prof. dra Józefa Kostrzewskiego. Po dwóch latach nauki w Poznaniu studia kontynuował w zakresie archeologii śródziemnomorskiej u prof. dra Kazimierza Michalowskiego na Uniwersytecie Warszawskim. Tytuł magistra uzyskał w 1957 r. na podstawie pracy pt. *Systemy produkcji wina w starożytności*. Po ukończeniu studiów podjął pracę w Muzeum Regionalnym w Międzyrzeczu, skąd w końcu 1959 r. przeszedł na stanowisko kierownika w nowo utworzonym dziale winiarstwa ówczesnego Muzeum Okręgowego w Zielonej Górze. W 1970 roku tj. w trakcie pracy w zielonogórskiej Stacji Naukowej Polskiego Towarzystwa Historycznego Bogdan Kres doktoryzował się na podstawie pracy *Rozwój przemysłu winiarskiego na terenie dzisiejszego województwa zielonogórskiego*, którą napisał pod kierunkiem prof. dra Czesława Łuczaka na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

W trakcie z górą pięcioletniej pracy w Muzeum Okręgowym w Zielonej Górze Bogdan Kres blisko współpracował z ówczesnym konserwatorem archeologicznym na województwo zielonogórskie oraz pracownikami działu archeologicznego Muzeum. Wynikiem tej współpracy był jego udział w wielu terenowych badaniach wykopaliskowych na terenie całego województwa, głównie na stanowiskach związanych z ludnością kultury łużyckiej. Wśród nich szczególną uwagę należy zwrócić na stanowiska, których rozpoznaniem kierował samodzielnie.

W latach 1962-1963 przeprowadził ratownicze badania wykopaliskowe w rejonie Żółtina koło Międzyrzecza. Pracami objęto około 20% powierzchni stanowiska niszczonego przez wybierzyisko piasku. W ich wyniku na odsłoniętych 300 m² odkryto dwadzieścia jam oraz stwierdzono trzy warstwy osadnicze datowane na środkowy i późny okres lateński. Szczególnym znaleziskiem okazała się rzadko występująca na terenie Polski brązowa szpila typu holsztyńskiego datowana na środkowy okres lateński. Wyniki tych badań zaprezentowane zostały w „Materiałach Komisji Archeologicznej” nr 1 (s. 44-54) i nr 2 (s. 101-111) wydanych w latach 1965 i 1967.

Drugim stanowiskiem, którego rozpoznaniem kierował, była osada w Chociemyślu koło Głogowa. Prace wykopaliskowe prowadzono na niej w 1964 roku, a ich wynikiem było odkrycie chaty zbudowanej na planie nieregularnego czworoboku oraz szeregu sąsiadujących z nią płytkich jam. Osadę tę datuje się na okres późnolateński i wpływów rzymskich, wiążąc ją z osadnictwem kultury przeworskiej. Niewielka wzmianka dotycząca tego stanowiska ukazała się w 1 numerze „Materiałów Komisji Archeologicznej” z 1965 r. (s. 55-57).

Na znacznie mniejszą skalę badane było przez Bogdana Kresa cmentarzysko w Zawadzie pod Zieloną Górą, na którym w trakcie prac ratowniczych w 1964 roku odkryto dwa groby ciałopalne ludności kultury łużyckiej. Na podstawie pozyskanych zabytków cmentarzysko to jest datowane na V okres epoki brązu, a wyniki badań zostały opublikowane na łamach „Fontes Archaeologici Posnanienses” w tomie XVI z 1965 roku (s. 251-255). Podobny charakter miały również — prowadzone na bardzo ograniczoną skalę — badania ratownicze na rynku w Czerwińsku, gdzie natrafiono na niszczone cmentarzysko ludności kultury łużyckiej datowane na III/IV okres epoki brązu. Również na temat tych badań, w których trakcie wydobyto trzy zespoły grobowe, ukazała się wzmianka w „Fontes Archaeologici Posnanienses” (t. XIV z 1964 r., s. 14-17) oraz (w bardziej spopularyzowanej formie) w informatorze wydanym w 1964 roku przez Muzeum w Zielonej Górze.

Archeologiczne badania terenowe nie stanowiły jedynej formy działalności naukowej dra Bogdana Kresa. Równocześnie publikował on zarówno opracowania dotyczące prowadzonych przez siebie prac wykopaliskowych (wspomniałem o nich wyżej), jak i analizy zespołów zabytków przeka-

zywanych do Muzeum przez przypadkowych znalazców. Do najciekawszych z nich należy opracowanie materiałów z cmentarzyska w Starej Wodzie koło Lubuska oraz z terenu Głogowa, które ukazały się w pierwszym numerze „Materiałów Komisji Archeologicznej” z 1965 roku oraz w informatorze wydanym w tym samym roku przez Muzeum zielonogórskie.

Bogdan Kres wspólnie z Adamem Kołodziejским w 1962 roku opublikował artykuł dotyczący pogranicza śląsko-lubuskiego we wczesnym średniowieczu. W publikacji pt. *Z problematyki badań nad pograniczem śląsko-lubuskim we wczesnym średniowieczu* („Rocznik Lubuski” t. III, s. 290-297) na podstawie wyników badań wykopaliskowych na kilku grodziskach zlokalizowanych w rejonie środkowej Odry podjęto próbę wytyczenia granic południowego zasięgu plemienia zamieszkującego ziemię lubuską. Znaczną część miejsca poświęcono na prezentację wyników archeologicznych badań sondażowych na grodzisku wczesnośredniowiecznym w miejscowości Kije pod Sulechowem. Gród ten uznano za znaczny ośrodek funkcjonujący w okresie między VII-VIII w. a pierwszą połową X w.

Po odejściu z pracy w Muzeum Bogdan Kres w dalszym ciągu żywo interesował się dokonaniem archeologii zielonogórskiej, czego wyrazem była publikacja z 1984 r., w której dokonał podsumowania stanu badań archeologicznych na ziemi lubuskiej (*Rozwój badań archeologicznych na Ziemi Lubuskiej*, „Przegląd Lubuski” nr 47-48, s. 27-42). Swą wiedzę z dziedziny archeologii przekazywał również w trakcie zajęć prowadzonych ze studentami historii Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Zielonej Górze, gdzie pracował aż do momentu przejścia na emeryturę w 1993 r.